

Отже, можна стверджувати, що ми зробили ще один прогресивний та надзвичайно важливий крок для побудови в Україні правової європейської держави, в якій ефективно працює правоохоронна система.

***Науковий керівник:** доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», кандидат юридичних наук **Храпенко Олена Олегівна**.*

Зарічнюк Я. О.

студентка 1-го курсу магістратури факультету адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»

**МІСЦЕ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ
У ПРАВООХОРОННІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ**

Впродовж останніх років в Україні досить гостро стоїть питання корупції. Вона набула ознак системного явища, а її негативний вплив поширюється на всі сфери суспільного життя. Саме корупція створює загрозу національній безпеці, політичній стабільності та утвердженню верховенства права. Тому пріоритетним напрямом антикорупційної політики в державі стало удосконалення антикорупційного законодавства та реформування правоохоронних органів. При цьому, велике значення відіграє поступове створення Державного бюро розслідувань.

Верховна Рада України 12 листопада 2015 року ухвалила Закон України «Про Державне бюро розслідувань» (далі — Закон), який визначає основні засади організації та діяльності Державного бюро розслідувань (далі — ДБР). Метою Державного бюро розслідувань було обрано утвердження справедливості у суспільстві шляхом неупередженого, незалежного, повного та всебічного розслідування злочинів, а також притягнення винних до встановленої Законом відповідальності, незважаючи на їхні посади, зв'язки та ресурси.

Перш за все, слід дослідити питання приналежності ДБР до однієї з систем органів державної влади. Відповідно до ст. 1 Закону Державне бюро розслідувань є центральним органом виконавчої влади, що здійснює правоохоронну діяльність з метою запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування злочинів, віднесених до його компетенції (Про державне бюро розслідувань України: Закон України № 794-VIII від 12.11.2015 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/794-19>). Зі змісту цього

визначення неможливо зробити однозначний висновок, щодо можливості віднесення ДБР до системи правоохоронних органів, проте у Кримінальному процесуальному кодексі України є непряма вказівка на це. Так, у ст. 38 КПК України визначається, що органами досудового розслідування (органами, що здійснюють дізнання і досудове слідство), окрім іншого, є слідчі підрозділи органів Державного бюро розслідувань.

Окрім цього, варто вказати, що орган державної влади, що створюється безпосередньо для здійснення правоохоронної діяльності, визнається правоохоронним.

Тому, з огляду на вищевикладене, вважаємо Бюро є новим правоохоронним органом, до якого переходить функція досудового розслідування у кримінальних провадженнях, вчинених вищими посадовими особами держави, суддями, правоохоронцями від Генеральної прокуратури України, службовими особами Національного антикорупційного бюро України та ін.

Звертаємо увагу на те, що в країнах-членах Європейського союзу досить довгий час існують органи, що виконують схожі функції, і завдяки їх діяльності рівень корупції значно знизився. Наприклад, у Литві — Спеціальна слідча служба, в Румунії — Національний антикорупційний директорат, в Латвії — Бюро із запобігання і боротьби з корупцією, правовий статус яких визначений спеціальним нормативно-правовими актами (Андрійченко Н. С. Актуальні питання щодо створення та діяльності Державного бюро розслідувань України [Текст] / Н. С. Андрійченко, О. В. Ільченко // Діяльність органів публічної влади щодо забезпечення стабільності та безпеки суспільства : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 21-22 травня 2015 р. / За ред.: А. М. Куліша, М. М. Бурбики, О. М. Резніка. — Суми : СумДУ, 2015. — С. 232-235).

Щодо питання про незалежність цього органу, то відповідно до ст. 4 Закону ДБР є незалежним від незаконного втручання у його діяльність і це гарантується цим законом та іншими нормативно-правовими актами. Бюро визначається як орган зі спеціальним статусом, що передбачає особливий порядок визначення його загальної структури, фінансування та організаційного забезпечення діяльності, його підзвітності та підконтрольності (Про державне бюро розслідувань України: Закон України № 794-VIII від 12.11.2015 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/794-19>).

Однією із складових незалежності є відсутність можливості будь-якого політичного впливу на Державне бюро розслідувань. Службові та посадові особи не можуть бути зв'язані рішеннями політичних партій чи громадських організацій.

Іншим аспектом незалежності є підконтрольність та підзвітність такого бюро. Державне бюро розслідувань не підпорядковане жодному міністерству. За змістом ч. 1 ст. 23 вказаного Закону, контроль за діяльністю ДБР здійснюється в порядку, визначеному Конституцією України, Законом України «Про демократичний цивільний контроль над Военною організацією і правоохоронними органами держави» та іншими законами України. Директор Бюро щорічно подає письмовий звіт про діяльність ДБР та інформує Президента України, Верховну Раду України та Кабінет Міністрів України з основних питань діяльності Державного бюро розслідувань та його підрозділів, про виконання покладених на орган завдань, додержання законодавства, прав і свобод людини і громадянина.

Для забезпечення контролю з боку суспільства ДБР надає звіт для висновку Раді громадського контролю. Згідно зі статтею 28 Закону така Рада створюється з метою забезпечення прозорості та цивільного контролю за діяльністю при Державному бюро розслідувань (Про державне бюро розслідувань України: Закон України № 794-VIII від 12.11.2015 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/794-19>).

Окрім цього, слід врахувати ще статтю 29 Закону «Про Державне бюро розслідувань», в якій встановлюється прокурорський нагляд за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності і досудового розслідування. Директор ДБР не має звітувати жодному політичному діячу або ж іншим посадовим чи службовим особам. В той же час, законодавством передбачено, що Генеральний прокурор або уповноважені ним прокурори здійснюватимуть контроль за додержанням працівниками ДБР процесуальних норм у своїх діях, для забезпечення дотримання принципу верховенства права. Таким чином, вбачається явне протиріччя наведених положень, які можливо навіть взаємо виключають один одного. Оскільки, Державне бюро розслідувань не може бути незалежним і займатися розслідуванням корупційних злочинів, які вчинені посадовими особами інших правоохоронних органів, за умови його контролю з боку органів прокуратури.

До того ж, за Проектом Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення діяльності Державного бюро розслідувань пропонується викласти ст. 17 у новій редакції. А саме, фінансове та матеріально-технічне забезпечення Державного бюро розслідувань здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України. Фінансування ДБР за рахунок будь-яких інших джерел забороняється, крім випадків, передбачених міжнародними договорами України або проектами міжнародної технічної допомоги. Таким чином з чинної редакції пропонується видалити частину про

те, що ДБР може фінансуватись із місцевих бюджетів чи будь-яких інших джерел, що на нашу думку, є цілком логічним та, враховуючи особливий статус такого органу, правильним. Така зміна має забезпечити незалежність ДБР, за умови обмежених фінансових та матеріальних, так як гарантується повне і своєчасне фінансування Державного бюро розслідувань в обсязі, достатньому для його належної діяльності.

Враховуючи, що основним завданням Державного бюро розслідувань буде провадження досудового розслідування щодо високопосадовців, суддів і працівників правоохоронних органів, його підпорядкування має забезпечити необхідний рівень незалежності цієї структури та виключити можливість протиправного впливу з боку зацікавлених осіб (Скулиш Є. Д. Проблемні питання створення державного бюро розслідувань / Скулиш Є. Д. // *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. — 2013. № 2. — с. 60-71).

Наразі ми стаємо свідками створення Державного бюро розслідувань. Бюро має стати дієвою базою для попередження, виявлення, розслідування та припинення злочинів, а також забезпечити ефективну протидію корупції, які можуть чинити вищі посадові особи чи працівники правоохоронних і судових органів. Адже велике значення для держави та усього суспільства відіграє наявність таких органів, які зможуть ефективно захистити принципи верховенства права та законності і забезпечать притягнення до кримінальної відповідальності та покарання будь-якої особи, що вчинила злочин, не дивлячись на її посаду, статус чи репутацію. На сьогодні, все суспільство зацікавлене у тому, щоб ДБР почало виконувати свої функції якнайшвидше.

З огляду на вищенаведене, Державне бюро розслідувань є правоохоронним органом діяльність якого спрямована на запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування злочинів, віднесених до його компетенції. А також із виконанням покладених на нього функцій, буде виконувати і превентивну функцію, так як ДБР для злочинців стане страхом невідворотності покарання за вчинені злочини разом з усвідомленням факту невідкупності слідчих Державного бюро розслідувань.

Науковий керівник: заступник декана факультету адвокатури з наукової роботи, асистент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія» **Чекмарьова Лариса Юрївна**.